

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Π.Ε. ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΤΟΥ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Μ. Λούντζη*, Εκπαιδευτικός Π.Ε.60 Ν. Κορινθίας, Διπλωματούχος Προγράμματος Μεταπτυχιακών σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη», Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Μ. Γκούσια-Ρίζου, Διδάκτωρ του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Β. Δέτσης, Λέκτορας του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Κ. Αμπελιώτης, Λέκτορας του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Λέξεις κλειδιά: Αξιολόγηση, Περιβαλλοντικά Προγράμματα, Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Ν. Κορινθίας.

Θεματική ενότητα: Έρευνα

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να καταγράψει τον τρόπο εφαρμογής των προγραμμάτων Π.Ε που υλοποιήθηκαν κατά το διδακτικό έτος 2002-2003 στα Γυμνάσια του Νομού Κορινθίας. Η εμπειρική – αναλυτική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ανέδειξε μια ποικιλία αποτελεσμάτων ανά πληθυσμιακή υποομάδα (μαθητές – καθηγητές). Τα περιβαλλοντικά προγράμματα συνέβαλαν στη στατιστικά σημαντική βελτίωση των γνώσεων των μαθητών και λιγότερο στο επίπεδο των αντιλήψεων – στάσεων. Μικρή επίδραση παρατηρήθηκε στη συμπεριφορά των μαθητών στο πλαίσιο της αυτοδηλούμενης ενέργειας. Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, η θετική επίδραση των περιβαλλοντικών προγραμμάτων είναι φανερή στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών, την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και την πρόθεση κινητοποίησης της πλειοψηφίας των μαθητών για επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων της περιοχής τους.

Οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ως θετική την εφαρμογή της αξιολόγησης στα προγράμματα Π.Ε. διότι μπορεί, μέσω της ορθολογικής χρήσης συγκεκριμένων δεικτών (κριτήρια αξιολόγησης) να συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου.

Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι η αξιολόγηση των προγραμμάτων Π.Ε. που υλοποιήθηκαν στα Γυμνάσια του Ν. Κορινθίας κατά το έτος 2002-2003.

Μεθοδολογία

Η συλλογή του πρωτογενούς υλικού της παρούσας έρευνας έγινε με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων τα οποία διανεμήθηκαν σε μαθητές και καθηγητές Γυμνασίων που υλοποίησαν περιβαλλοντικά προγράμματα στο Ν. Κορινθίας κατά το διδακτικό έτος 2002- 2003. Από το ερωτηματολόγιο των μαθητών, συλλέγονται πληροφορίες σχετικά με την επίδραση των προγραμμάτων στις περιβαλλοντικές γνώσεις, στις στάσεις και στην πρόθεση συμπεριφοράς των μαθητών. Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτικών επικεντρώνεται στις απόψεις τους σχετικά με την εφαρμογή των προγραμμάτων.

Τα βασικά ερωτήματα στα οποία επιχειρεί να απαντήσει η παρούσα έρευνα είναι:

- Ποιες είναι οι απόψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών για τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που εφαρμόζονται στο Ν. Κορινθίας;
- Ποιες είναι οι αδυναμίες και ποια τα θετικά στοιχεία των προγραμμάτων αυτών;

- Ποιοι είναι οι δείκτες αξιολόγησης περιβαλλοντικών προγραμμάτων που εφαρμόζονται περισσότερο στο Ν. Κορινθίας;

Από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων και των δύο ερωτηματολογίων επιχειρείται η κατανόηση της αποτελεσματικότητας των περιβαλλοντικών προγραμμάτων στο Ν. Κορινθίας. Για τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS και ειδικότερα ο έλεγχος ανεξαρτησίας (χ^2).

Αποτελέσματα

Ερωτηματολόγιο μαθητών

Μερικά από τα ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση του ερωτηματολογίου των μαθητών, είναι:

- Όσοι μαθητές υποστηρίζουν ότι απέκτησαν πάρα πολλές γνώσεις γύρω από ένα περιβαλλοντικό ζήτημα μετά από τη συμμετοχής τους στο περιβαλλοντικό πρόγραμμα (35%), θεωρούν ότι παράλληλα υιοθέτησαν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό φιλοπεριβαλλοντικές στάσεις (29%). Προς την ίδια κατεύθυνση προσανατολίζονται και οι απόψεις των μαθητών που υποστηρίζουν ότι οι πολλές γνώσεις που αποκόμισαν (55%) συνέβαλαν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην αλλαγή των στάσεών τους γύρω από τα περιβαλλοντικά θέματα (46%). Η διαπίστωση που προκύπτει είναι ότι η απόκτηση γνώσεων μπορεί να οδηγήσει και στην υιοθέτηση φιλοπεριβαλλοντικών στάσεων.
- Έντονη παρουσιάζεται η συμβολή της Π.Ε (55%) στις γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές από τα περιβαλλοντικά προγράμματα και στην ανάπτυξη ενεργούς συμμετοχής (36%) σε δράσεις με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος.
- Οι μαθητές που θεωρούν πάρα πολύ ενδιαφέρον (49%) το πρόγραμμα Π.Ε στο οποίο συμμετείχαν, υποστηρίζουν ότι συνέβαλε στην βελτίωση της αισθητικής του σχολικού περιβάλλοντος μέσω της δέντροφύτευσης (22%), της συλλογής απορριμμάτων σε κάδους ανακύκλωσης (13%) και του καθαρισμού του προαύλειου χώρου (10%).

Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών

Τα κυριότερα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση του ερωτηματολογίου των εκπαιδευτικών, είναι τα ακόλουθα:

- Η επιμόρφωση σε θέματα Π.Ε. συνέβαλε θετικά στην υλοποίηση των περιβαλλοντικών προγραμμάτων. Πιο συγκεκριμένα, το (92%) των εκπαιδευτικών που παρακολούθησε Ημερίδες- Δημερίδες με θέματα Π.Ε θεωρεί ότι ενισχύθηκε σημαντικά (38%) στην υλοποίηση των προγραμμάτων.
- Παρατηρείται ότι η χρήση των δεικτών αξιολόγησης από τους εκπαιδευτικούς για την αποτελεσματικότητα της Π.Ε. γίνεται είτε σε μεγάλο βαθμό είτε σε μέτριο βαθμό. Αναλυτικότερα, σε μεγάλο βαθμό χρησιμοποιούνται οι παρακάτω δείκτες αξιολογικής κρίσης: η συνεργασία μαθητών – ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος (80%), ο βαθμός επίτευξης στόχων του προγράμματος (72%), η ανάπτυξη θετικών στάσεων για το περιβάλλον και η ανίχνευση πιθανής αλλαγής σε στάσεις και συμπεριφορές (62%), ο σχεδιασμός – οργάνωση του προγράμματος (60%), η αποτελεσματικότητα των χρησιμοποιηθέντων μέσων (60%) και η ανταπόκριση στην τοπική κοινωνία (50%). Σε μέτρια επίπεδα κυμαίνονται: η διεπιστημονική προσέγγιση (48%) καθώς και η συνεργασία μεταξύ των μελών της παιδαγωγικής ομάδας (44%).

Συζήτηση

Τα προγράμματα Π.Ε που πραγματοποιήθηκαν συνετέλεσαν στην σημαντική βελτίωση των γνώσεων των μαθητών. Η επίδραση όμως των περιβαλλοντικών προγραμμάτων ήταν μικρότερη στην αλλαγή συμπεριφοράς των μαθητών.

Από τα ερωτηματολόγια των εκπαιδευτικών διαπιστώνουμε ακόμη ότι στα οφέλη από την επίδραση της Π.Ε μπορεί να συμπεριληφθούν: το γενικότερο ενδιαφέρον των μαθητών για το περιβάλλον, καθώς και την ευαισθητοποίηση για τη βελτίωση της αισθητικής του σχολικού χώρου.

Τα προγράμματα αντιμετωπίστηκαν από τους μαθητές με ιδιαίτερα θετικά συναισθήματα. Χαρακτηριστικό είναι ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι οι μαθητές ήταν ενεργητικοί κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Όσον αφορά την οργάνωση εφαρμογής του προγράμματος, η διαφοροποίηση στη διαδικασία επιλογής των συμμετεχόντων στην περιβαλλοντική ομάδα κρίνεται απαραίτητη από τους μαθητές. Παράλληλα, η πραγματοποίηση αποτελεσματικής αξιολόγησης (χρήση συγκεκριμένων δεικτών – κριτήρια αξιολόγησης) συνιστά για τους εκπαιδευτικούς συστατικό στοιχείο κάθε οργανωμένου περιβαλλοντικού προγράμματος.

Τα επιμορφωτικά σεμινάρια Π.Ε φαίνεται ότι παρέχουν τις αναγκαίες γνώσεις ώστε οι εκπαιδευτικοί να υλοποιήσουν σε ικανοποιητικό βαθμό τα περιβαλλοντικά τους προγράμματα. Ωστόσο, δεν είναι λίγες και οι δυσκολίες που ανακύπτουν. Η έλλειψη οικονομικής ενίσχυσης καθώς και η έλλειψη χρόνου, συνιστούν τις σημαντικότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι καθηγητές κατά την εφαρμογή της Π.Ε.

Τέλος, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων, αν λάβουμε υπόψη μας α) ότι τα περιβαλλοντικά προγράμματα εφαρμόστηκαν χωρίς τις ιδανικότερες συνθήκες (χρονική – οικονομική πίεση), β) ότι είχαν διάρκεια εφαρμογής περίπου 27 εβδομάδες με μια δίωρη κατά μέσο όρο απασχόληση, γ) ότι επιτεύχθηκαν άμεσα ορισμένοι από τους στόχους, σύμφωνα με το εννοιολογικό πλαίσιο της Π.Ε, και δ) ότι σύμφωνα με τον Tyler (στο: Mc Laughlin et al, 1991) τα σύνθετα προγράμματα απαιτούν συνήθως έξι με επτά χρόνια προκειμένου η εφαρμογή τους να εναρμονιστεί πλήρως με το μεθοδολογικό πλαίσιο της Π.Ε, διαπιστώνουμε, ότι τα προγράμματα αυτά εκπλήρωσαν σε ικανοποιητικό βαθμό τους σκοπούς της Π.Ε.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Bennet, D. (1989). Four steps to evaluating EE learning experiences. *Journal of Environmental Education*, Vol. 20(2), 14-21.
- Jickling, B. (1999). The future of EE?. *Canadian Journal of Environmental Education*, 4, 5-8.
- McLaughlin, M. & D. Phillips (eds) (1991). *Evaluation and Education: At Quarter Century. Ninetieth Yearbook of the National Society for the Study of Education*. University of Chicago Press, Chicago, Illinois.
- Palmer, J. (1998). *Environmental Education in the 21st Century. Theory, Practise, Progress and Promise*. Routledge, London and New York.